

Stenografični zapisnik

trinajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dne 7. aprila 1892.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi člani razun: Njega ekselenca knezoškof dr. Jakob Missia, dr. Adolf Schaffer. — Zapisnikar: Deželni tajnik Josip Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika XII. deželno-zborske seje dne 5. aprila 1892. I.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 61. Poročilo deželnega odbora o uprašanji, tičočem se strežniškega osovja v blaznici na Studenci.
4. Priloga 62. Poročilo deželnega odbora o napravi zavoda za gluhoneme in slepe na Kranjskem.
5. Priloga 63. Poročilo deželnega odbora gledé uvrstitve v cestnem skladovnem okraji Ljubljanska okolica se nahajajoče, iz Sneberja na Zalog držeče občinske ceste med okrajne ceste.
6. Priloga 64. Poročilo deželnega odbora gledé odkupa obeh knez Auerspergovih mostov pri Krki in Soteski, nahajajočih se na deželnih cestah Novomesto-Žužemberk-Ljubljana in Soteska-Črnomelj.
7. Priloga 65. Poročilo deželnega odbora gledé preskrbljevanja krajev v ozemlju Pivke z vodo.
8. Priloga 66. Poročilo finančnega odseka o proračunu gledališkega zaklada za leto 1892. (k prilogi 55.).
9. Ustno poročilo finančnega odseka o nadaljevanji in dovršenji zgradbe deželno-branske vojašnice v Ljubljani (k prilogi 53.).
10. Ustno poročilo finančnega odseka o zgradbi nove bolnice v Ljubljani (k prilogi 56.).
11. Ustno poročilo finančnega odseka o definitivnem imenovanju hišnega duhovnika Antona Koblarja v deželni prisilni delarnici (k prilogi 58.).
12. Ustno poročilo finančnega odseka o 1891. leta dovršeni zgradbi dveh hiš za stanovanja paznikov prisilne delarnice, o arondiranji, planiranji, nasadih in ograji k zavodu pripadajočega sveta (k prilogi 59.).

Stenographischer Bericht

der dreizehnten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 7. April 1892.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Baron Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Dr. Adolf Schaffer. — Schriftführer: Landessecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der XII. Landtags-Sitzung vom 5. April 1892.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Beilage 61. Bericht des Landes-Ausschusses, betreffend die Wärterfrage in der Irrenanstalt in Studenz.
4. Beilage 62. Bericht des Landes-Ausschusses in Angelegenheit der Errichtung einer Taubstumm- und Blindenanstalt in Krain.
5. Beilage 63. Bericht des Landes-Ausschusses wegen Einreihung der im Straßen-Concurrenzbezirke Laibach Umgebung vorkommenden, von Sneberje nach Salach führenden Gemeindefstraße in die Kategorie der Bezirksstraßen.
6. Beilage 64. Bericht des Landes-Ausschusses, betreffend die Auflösung der beiden im Zuge der Rudolfs-Wert-Seisenberg-Laibacher und der Mindt-Tschernempler Landesstraße gelegenen Fürst Auersperg'schen Brücken bei Obergurt und Mindt.
7. Beilage 65. Bericht des Landes-Ausschusses inbetreff der Wasserversorgung der Ortschaften im Poitgebiete.
8. Beilage 66. Bericht des Finanzausschusses über den Vorschlag des Theaterfondes für das Jahr 1892 (zur Beilage 55).
9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Fortsetzung und Vollendung des Baues der Landwehrkaserne in Laibach (zur Beilage 53).
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend den Bau des neuen Krankenhauses in Laibach (zur Beilage 56).
11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses inbetreff der definitiven Anstellung des Hausgeistlichen Anton Koblar im Landes-zwangsarbeits-hause (zur Beilage 58).
12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den im Jahre 1891 bewirkten Bau zweier Wohnhäuser für die Aufseher der Zwangsarbeitsanstalt, über die Arrondirung, Planirung, Cultivirung und Einfriedung des Anstaltsterrains (zur Beilage 59).

13. Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu gospoda deželnega poslanca Franc Šukljeta ob uvrščenju cestnih prog Toplice-Valtavas in Toplice-Podturn med deželne ceste.
14. Priloga 67. Poročilo upravnega odseka glede razdružitve občine Sv. Ožbald v dve samosvoji občini (k prilogi 54.).
15. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji Ribniškega cestnega odbora, da bi se mu za vzdrževanje cest dovolilo pobirati 33% priklado na davke.

Seja se začne ob 10. uri 50 minut dopoldne.

13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbstständigen Antrag des Herrn Landtagsabgeordneten Franz Šuklje, betreffend die Einreihung der Straßenstrecken Töplitz-Waltendorf und Töplitz-Unterthurn in die Kategorie der Landesstraßen.
14. Beilage 67. Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Trennung der Ortsgemeinde St. Oßwald in zwei selbstständige Ortsgemeinden (zur Beilage 54.).
15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über das Ansuchen des Reifnitzer Straßenausschusses um Bewilligung einer 33% Steuerumlage für Straßenerhaltungszwecke.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 50 Minuten Vormittag



Deželni glavar:

Potrijujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo. Gospoda tajnika naprosim, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika XII. deželno-zborske seje dne 5. aprila 1892.**1. Lesung des Protokolls der XII. Landtagsitzung vom 5. April 1892.****Tajnik Pfeifer:**

(Bere zapisnik XII. seje v nemškem jeziku. — Liest das Protokoll der XII. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo besede k prečitanemu zapisniku?
(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)
Če ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Čast mi je naznaniti visokemu zboru sklep zadnje tajne seje. Glasi se:

„Oficijalu Ivanu Kozjeku se dovoljuje od 1. maja 1892 dalje osebna doklada letnih 150 gld. tako dolgo, da doseže zistemizovano služnino letnih 900 gld.“

Prestopimo k daljni točki dnevnega reda:

3. Priloga 61. Poročilo deželnega odbora o uprašanji, tičočem se strežniškega osobja v blaznici na Studenci.**3. Beilage 61. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Wärterfrage in der Irrenanstalt in Studenz.**

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 62. Poročilo deželnega odbora o napravi zavoda za gluho-neme in slepe na Kranjskem.**4. Beilage 62. Bericht des Landesauschusses in Angelegenheit der Errichtung einer Taubstunmen- und Blindenanstalt in Krain.**

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

5. Priloga 63. Poročilo deželnega odbora gledé uvrstitve v cestnem skladovnem okraji Ljubljanska okolica se nahajajoče, iz Sneberja na Zalog držeče občinske ceste med okrajne ceste.**5. Beilage 63. Bericht des Landesauschusses wegen Einreihung der im Straßen-Concurrenzbezirke Laibach Umgebung vorkommenden, von Sneberje nach Zalog führenden Gemeindestrasse in die Kategorie der Bezirksstrassen.**

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

6. Priloga 64. Poročilo deželnega odbora gledé odkupa obeh knez Auerspergovih mostov pri Krki in Soteski, nahajajočih se na deželnih cestah Novomesto-Žužemberk-Ljubljana in Soteska-Ornodelj.**6. Beilage 64. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Ablösung der beiden im Zuge der Rudolfswert-Seisenberg-Laibacher und der Minödt-Tschernembler Landesstrasse gelegenen Fürst Auersperg'schen Brücken bei Obergurt und Minödt.**

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

7. Priloga 65. Poročilo deželnega odbora gledé preskrbljevanja krajev v ozemlju Pivke z vodo.**7. Beilage 65. Bericht des Landesauschusses inbetreff der Wasserversorgung der Ortschaften im Poikgebiete.**

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Poslanec Kersnik:

Prosim za besedo!

Deželni glavar:

Gospod poslanec Kersnik ima besedo.

Poslanec Kersnik:

Izprosil sem si besedo, da stavim kratko uprašanje do prečastitega gospoda deželnega glavarja. V zadnjem zasedanji dne 11. novembra se je storil sklep, da se deželni odbor pooblašča, da v svrhu

naprave tehniškega načrta za zgradbo nove ceste, držeče iz Moravč do Zaloga, katero bo uvrstiti med okrajne ceste, porabiti sme svoto 400 gld. iz kredita za cestne namene. Dalje se je deželniemu odboru naročilo, da pride že letos z načrtom zakona gledé naprave in uvrstitve od Zaloga čez Studenec, Brezje in Krtino na državno cesto pri Želodniku držeče občinske ceste med okrajne ceste.

Tehnik je bil zunaj, načrt se je napravil in pričakovati je bilo, da bode deželni odbor že tekom tega zasedanja predložil načrt zakona.

Usojam se uprašati častitega gospoda deželnega glavarja, zakaj deželni odbor letos ni predložil načrta zakona?

Deželni glavar:

Ker je gledé na § 45. opravnega reda opravljena interpelacija do deželnega glavarja, čast mi je na uprašanje gospoda poslanca Kersnika točno odgovoriti.

Operat o napravi ceste z Moravč do Zaloga in o popravi ceste pri Želodniku se je izdelal in predložil. Med tem časom pa je občina Brezoviška vložila prošnjo pri deželnem odboru, da bi se mesto proge Zalog-Zelodnik napravila cesta, katera bi, držeča pod Gorjušami, vezala Zalog z baje nekdanjo okrajno cesto in od tu naprej z državno cesto pri Dobu eventualno pri Viru.

Dalje ste prosili občini Dob in Krtina, da bi se cesta mesto s Krtine do državne ceste pri Želodniku izpeljala s Krtine v Dob, kjer bi se stikala z državno cesto.

Vsled teh vlog je ukrenil deželni odbor napravo načrtov glede obeh varijant. Pri vsem tem pa, da sta bila načrta jeseni lanskega leta predložena, ni bilo mogoče pregledati načrta na lici mesta, ker je bil nadinženir Witschl po drugih nujnih opravkih zadržan. Revizija trace pa je vsekakor potrebna, ker je proračunjena potrebsčina za zgradbo ceste do Želodnika na 26.455 gld.

Po končanem deželnem zborovanji zgodilo se bode to, da bode potem mogoče cestni odbor Brdski o tem zaslišati. Kakor hitro bode ta svoj sklep naznanil, uprašala se bodo dotična oblastva za svoje mnenje in poročalo se bode o dotičnem uspehu visokemu deželnemu zboru v prihodnjem zasedanju ter stavil nasvet o gradbi napominane ceste.

(Poslanec Kersnik: — Abgeordneter Kersnik: „Dobro! dobro!“)

Prestopimo sedaj k 8. točki dnevnega reda, to je:

8. Priloga 66. Poročilo finančnega odseka o proračunu gledališkega zaklada za leto 1892. (k prilogi 55.).

8. Beilage 66. Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Theaterfonds für das Jahr 1892 (zur Beilage 55.).

Poročevalec Hribar:

Visoki deželni zbor! Poročilo finančnega odseka o proračunu gledališkega zaklada za leto 1892. je tiskano v rokah visoke zbornice in zaradi tega mislim, da me bode oprostila dolžnosti, da je prečitam, temveč dovolila, da se takoj spustim v nadrobno razpravo. Predno pa to storim, dovoljeno mi bodi, da popravim neko netočnost, katera se nahaja v tem proračunu. Prosim častite gospode poslance, da vzamejo v roke prilogo 66. in pogledajo na stran 4., kjer najdejo glede lož prvega nadstropja napačne številke. Teh lož je namreč le 19 in ne 21, in vsled tega morajo se popraviti tudi skupni finančni uspehi. Najemščina od teh lož znaša namreč za slovenske predstave 1140 gld. in za nemške 2660 gld., torej skupaj 3800 gld. Skupni finančni uspeh gledé vseh lož znaša za slovenske predstave 2112 gld. in za nemške 4928 gld., torej skupaj 7040 gld., od katerih odpade na leto 1892. 3246 gld. mesto 3434 gld., tako da vse pokritje znaša 5856 gld., kateremu znesku stoji nasproti potrebsčina 92.684 gld. Čisti nedostatek pa znaša, če se v poštrev vzame tiskovno pomoto, katera se je vrnila v poročilo finančnega odseka, 86.828 gld.

Usojam si torej prečitati sledeče predloge:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„1. Za napravo doprskih kipov Shakespearja in Jurčiča, potem parketnega odra za spremembo avditorija v pritličji novega gledališča v plesno dvorano, dalje za napravo napisu „Deželno gledališče“ na pročelji in ostalih napisov v notranjih delih poslopja in končno za napravo spominske plošče v foyerji dovoljuje se dodatni kredit 2600 gld. iz deželnega zaklada.

2. Proračun gledališkega zaklada za leto 1892. z redno in izredno potrebsčino . . . gld. 92.684.—
ter z rednim pokritjem „ 5.856.—
torej z nedostatkom gld. 86.828.—
se odobri.“

Končno nasvetuje finančni odsek sledečo resolucijo:

„Deželnemu odboru se naroča, da za zavarovanje deželnega gledališča od 1. dne oktobra 1892 nadalje razpiše omejeni natečaj med večjimi tuzemskimi, v Ljubljani zastopanimi zavarovalnicami.“

Prosim visoko zbornico, naj blagovoli takoj stopiti v nadrobno razpravo.

Deželni glavar:

Gospod poslanec ekselenca baron Schwegel se je oglasil k besedi.

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Ich habe im Allgemeinen gegen die Anträge des Herrn Berichterstatters nichts einzuwenden, weil ich im großen und ganzen finde, daß er nicht bloß heuer, sondern auch früher bereits durch die Anträge, die er zur gedeihlichen Fortführung des Theaterbaues gestellt, sich wirklich Verdienste erworben hat. Aber ich glaube, daß ich vielleicht im Interesse der Sache selbst doch auf

einen ganz kleinen Gegenstand die Aufmerksamkeit des hohen Hauses leiten darf, auf einen Gegenstand, der meiner Ansicht nach geeignet ist, selbst in Ihren Kreisen Anlaß zu einer abfälligen Kritik zu geben. Es ist angeregt worden, die Büsten Shakespeare's und Jurčič's in Nischen oberhalb der Proskeniumlogen anzubringen. Ich überlasse es der Beurtheilung der geehrten Herren, ob es nicht vielleicht ein nicht ganz glücklicher Gedanke war, diese beide Namen nebeneinander zu stellen; meiner Ansicht nach ist diese Nebeneinanderstellung eigentlich sehr unglücklich gewählt und ich glaube, daß es sich empfehlen würde, wenn sie nicht in überflüssiger Weise in Kreisen, die uns ferne stehen, eine der Sache selbst abfällige Kritik hervorrufen wollen, die Angelegenheit der Ausschmückung dieser zwei Nischen einfach dem Landesausschusse zu überlassen. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Dann kommen Göthe und Schiller hinein!“) Der hohe Landtag hat über die Ausschmückung der Fassade mit verschiedenen bildlichen Werken bisher kein Votum abgegeben, woraus ihm meiner Ansicht nach kein Vorwurf zu machen ist, denn dafür hat der Landesausschuß Sorge zu tragen; daß aber gerade in dieser Angelegenheit von untergeordneter Bedeutung, wo es sich nur um zwei Nischen handelt, ein Landtagsbeschuß gefaßt werden soll, ist, gelindest gesagt, ein nicht gerade sehr glücklicher Gedanke. Ich würde daher dem hohen Hause empfehlen, daß diese Angelegenheit dem Landesausschusse überlassen und die erste Resolution dem entsprechend dahin abgeändert werde, dem Landesausschusse die Ausschmückung dieser Nischen zu überlassen. Zu dieser ganz unverfänglichen Bemerkung glaubte ich mich im Interesse der Sache berechtigt.

Der Antrag, den ich stelle, lautet folgendermaßen:

„Die Eingangsworte des 1. Antrages des Finanz-ausschusses: „Zu napravo doprskih kipov Shakespearja in Jurčiča“ hätten zu lauten: „Zu napravo potrebnih kipov v zato prirejenih šklajkah“.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki podpirajo predlog gospoda poslanca ekscelece barona Schwegeln, naj blagovolé ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt.

Zeli še kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Gospod poročevalec?

Poročevalec Hribar:

Ne vem, zakaj se častiti gospod poslanec ekscelece baron Schwegel tako protivi predlogu finančnega odseka. Finančni odsek je mislil, da bode vsekako treba deželnemu odboru, kateri prosi kredita za napravo dveh doprskih kipov, dati neko direktivo. V finančnem odseku se je naglašalo, ako se postavita dva kipa, da bi bilo potrebno, da se postavi kip kakega slavnega pisatelja dramatičnega, ki si je kot klasik pridobil ime v vsem olikanem svetu. Kot takega odobril je finančni odsek Shakespearja. Dalje pa je mislil finančni odsek, da bi v

gledališči, katero je zidano z deželnim denarjem, pred vsem bilo treba tudi postaviti kip kakega dramatičnega pisatelja, kateri je sin domače dežele in kot takega mislil je, naj se odbere Jurčič. Kdo je Josip Jurčič, znano je bolj ali manj, morebiti njega ekscelenciji gospodu poslancu baronu Schwegelnu ne, ker morebiti ni tako točno sledil novejšim pojavom slovenske literature in morebiti tudi ne pozna lepe dramatične pesni „Tugomer“. (Poslanec ekscelece baron Schwegel: — Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel: „Nicht ausführbar!“) Vsaj pravim: „dramatična pesen;“ toda dá se tudi predstavljati v dobrem gledališči in morebiti pride čas, ko se bude tudi v resnici predstavljala in zaradi tega mislilo se je v finančnem odseku, da naj se poleg Shakespearja postavi kip Jurčiča. Res, nekako opravičeno je to, ako njega ekscelencija pravi: „da Jurčiča primerjati s Shakespearjem je preodvažno“, ali pomisliti pa morate vender, da Shakespeare je samo jeden, samo Angleži ga morejo imenovati svojega in nobeden drug narod ne. Zato boste pa našli pri drugih narodih, kateri imajo kakega — če tudi ne tako slavnega pisatelja, da povsodi njega v prvi vrsti slavi in se z njim ponašajo. Ako Vi rečete, da ni smeti primerjati Jurčiča z duševnim velikanom Shakespearjem, potem bi se tudi lahko reklo, da se novejši plemiči ne morejo na stran postavljati starim rodovom, kateri so od nekdanj sloveli v deželi. Ali tako daleč se vender ne sme iti, da bi se reklo, da bi sinu svojega naroda ne smeli staviti spomin na tak način, kakor predlaga finančni odsek.

Priporočam torej, da se sprejmejo vsi predlogi finančnega odseka, kakor sem poprej imel čast prečitati jih.

Deželni glavar:

K prvemu nasvetu finančnega odseka je stavil gospod poslanec ekscelece baron Schwegel spreminjalni predlog, o katerem bomo v prvi vrsti glasovali.

Prosim torej gospode, ki pritrdé temu spreminjalnemu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Ta predlog ni sprejet; in sedaj preidemo na glasovanje o 1. predlogu finančnega odseka, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospode, ki sprejmó 2. odsekovi predlog, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj glasujemo še o resoluciji finančnega odseka in prosim gospode, ki tej resoluciji pritrdé, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prostopimo k 9. točki dnevnega reda, to je:

9. Ustno poročilo finančnega odseka o nadaljevanji in dovršenji zgradbe deželnobranske vojašnice v Ljubljani (k prilogi 53.).

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend die Fortsetzung und Vollendung des Baues der Landwehrkaserne in Laibach (zur Beilage 53).

Poročevalec Hribar:

Visoki deželni zbor! Pod št. 53. je predložil deželni odbor poročilo o nadaljevanji in dovršenji zgradbe deželnobranske vojašnice v Ljubljani.

V imenu finančnega odseka imam čast, o tej stvari poročati sledeče: Ko sem lanskega leta poročal o deželnobranski vojašnici in o novem kreditu, kateri bi bil še potreben, da se zgradba dovrši, izrekel sem v imenu finančnega odseka nado, da bode mogoče ona dela, katera se še niso oddala, oddati ceneje, kakor je bilo proračunjeno. Kasnejši uspeh je pokazal, da vsled tega, ker se je v Ljubljani napravila zaveza med obrtniki, ni bilo mogoče, oddati dotičnih del ceneje, temveč izdalo se je za 4022 gld. 46 kr. več, nego se je bilo proračunilo. Na tem seveda ni bilo mogoče ničesar spremeniti; vender pa to na končni kapital, ki bode porabljen za zgradbo deželnobranske vojašnice ne bode vpljivalo neugodno, ker bodo končno troški še vedno manjši, nego so bili prvotno proračuneni. Ko je bil deželni odbor ta dela oddal, bilo je treba še za notranjo opravo nekaterih troškov. Ta dela niso obsežena bila v proračunu, a zahtevalo jih je c. kr. deželnobransko poveljništvo v Gradci. To so bili troški za glinaste peči v pisarnah in stanovanjih podčastnikov, za železne peči v prostorih za moštvo, za slikanje sob, instalacijo vodovoda v glavnem poslopji in napeljanje vode po ceveh k vodotoču pred barako moštva, potem za ognjišča v stanovanjih podčastnikov in v kantinerjevi kuhinji, dalje za kosarniško uro, za kopeljno opravo, za 10 kuhinjskih ognjišč za moštvo, potem za napis in cesarskega orla na kasarni in končno za zastavo s cesarskim orlom. Vse to je povedano v poročilu deželnega odbora, potem kakim firmam in za kake zneske so se oddala dotična dela. Omeniti imam samo to, da se je vojaško oblastvo vselej uprašalo, kako opravo hoče imeti, in da se je ono potem izjavilo, kako naj se dela zvrše. Ko se je kasneje vršila kolavdacija, pregledala je komisija na tanko vsa poslopja, našla vse v redu in vojaški erar je izrekel svojo popolno zadovoljnost.

Predno so se l. 1891. vnovič pričela stavbna dela, prosil je deželni odbor v zmislu naročil, katera je predlanskega leta dobil v finančnem odseku, c. kr. deželnobransko poveljništvo v Gradci, da bi sklicalo in odposlalo posebno komisijo vojaških zvedencev, katera bi pregledala, kako je stavba prestala zimo in to predno se je pričelo z ometom, ker se v tem času ložje vidijo napake kakor pozneje.

Vojaško oblastvo je ustreglo tej prošnji in je članom komisije, katera se je vršila dné 21. marca l. 1891. imenovalo polkovnika Rudolfa barona Galla Gallensteinskega, poveljnika 5. deželnobranskega pešpolka, stotnika Karola Kompa 24. deželnobranskega bataljona v Novem Mestu, stotnika Ivana Kramaršiča 25. deželnobranskega bataljona v Ljubljani, potem polkovnega zdravnika dr. Andreja Thurnwalda

17. pešpolka in slednjič ženjskega štaba stotnika Emila plem. Bartuško iz Trsta. Od strani deželnega odbora so bili zastopani: Deželni glavar Detela, nadinženir Witschl in inženirski adjunkt Klinar. Ta komisija je dné 21. marca l. 1891. natanko pregledala vse prostore in zidovje od vzhodja do vrha in je izrekla — dovoljeno mi bodi, da to prečitam — sledeče mnenje: (Bere: — Vlešt:)

Die Commission nimmt sämtliche Räumlichkeiten der im Rohbau fertiggestellten Objecte des Hauptgebäudes und des Magazinsgebäudes in Augenschein und constatirt:

1. Die Gattung des Mauerwerkes entspricht den im Bau-Programm gestellten Forderungen. Dementsprechend sind im Hauptgebäude die Fundamente Bruchstein, das Souterrain gemischtes, und der weitere Aufbau Ziegelmauerwerk. Das Magazinsgebäude besteht bis zum Sockel aus Bruchstein, der weitere Aufbau aus Ziegelmauerwerk.

2. Die eisernen Träger ruhen durchwegs auf Unterlagsteinen auf.

3. Das Mauerwerk ist vorzügliche Qualität, vollständig ausgetrocknet, so, daß gegen die Herstellung des Verputzes kein Anstand erhoben werden kann.

Po tem komisijonelnem ogledu je deželni odbor dal nalog stavbnemu uradu, da naj se zidovje začne ometavati in da se pričnejo tudi notranja dela. Delo se je potem točno vršilo po načrtih in jedina sprememba je bila ta, da je c. kr. deželnobransko poveljništvo zahtevalo, naj se kolarnica napravi večja, ker bode v času potrebe za shranjenje črnovojniških municijskih vozov treba večjih prostorov.

Deželni odbor je ustregel tej želji deželnobranskega poveljništva s pogojem, da se potem za vojašnico tudi plača višja najemščina in ko se mu je to zagotovilo, razširila se je kolarnica, za katero je bilo poprej odmenjenih 343 m² prostora na 600 m² prostora. S tem je bilo želji c. kr. deželnobranskega poveljništva ustrezno. Istotako je želelo vojaško oblastvo, da se napelje voda iz mestnega vodovoda ne samo v pritličje temveč v vse prostore. Deželni odbor se je posvetoval o tej zahtevi c. kr. deželnobranskega poveljništva in spoznal, da bi bila vpeljava vode v vsa nadstropja krstna gledé na vzdrževanje poslopij in tudi za slučaj kakega požara, ter je vsled tega sklenil, da se voda iz mestnega vodovoda vpelje v vsa nadstropja in tudi pod streho, ob enem pa se je obrnil do mestnega magistrata Ljubljanskega s prošnjo, da bi se pristojbina za odjemanje vode znižala, ker je navadna pristojbina gledé na veliko porabo previsoka. Proračunilo se je, da se bode rabilo 4669 m³ vode na leto in mesni magistrat je ustregel tej želji v toliko, da je znižal pristojbino od 12 kr. na 8 kr. za m³. Sicer se med stavbo ni vršila nobena sprememba in zgradba je tako napredovala, da so se že v drugi polovici oktobra nekateri oddelki mogli preseliti v novo vojašnico. Mesca oktobra pa je tudi c. kr. deželnobransko poveljništvo v Gradci prosilo deželni odbor, naj se mu naznani, kedaj bode mogoče zvršiti kolavdacijo, oziroma kedaj bode vojaški erar mogel popolnoma prevzeti novo vojašnico. Deželni odbor, videč, da stavba dobro napreduje, odgovoril je, da se bode kolavdacija mogla

zvršiti še koncem oktobra in na to je povedalo c. kr. deželno-bransko poveljništvo v Gradci, katere člane je imenovalo v komisijo. Ko je še visoka c. kr. deželna vlada naznanila člana, katera je ona imenovala, vršil se je dné 6. novembra l. 1891. ogled in pri tem ogledu je bilo konstatovano, da je vsa stavba dovršena popolnoma točno, kakoršna je imela biti po načrtih, in da se ne da očitati nikakoršne napake. Vsak posamezni del poslopja se je natančno ogledal in dotični komisijski člani, kateri so bili od strani c. kr. deželno-branskega poveljništva izbrani, naglašali so pri nekaterih točkah, da je deželni odbor storil celó več, nego je bil obvezan storiti po načrtu ter so mu izrekli svoje popolno priznanje in predlagali, naj se na visokem mestu to priznanje v poštev jemlje s tem, da se najemščina nekoliko zviša. Obširnega poročila ne bom prečital, konstatujem pa, da komisija ni našla niti najmanjšega uzroka, da bi ugovarjala proti tej ali oni točki. Vsa stavba je bila zvršena tako točno, da se je komisija izrekla, da c. kr. deželno-bransko poveljništvo takoj prevzame vojašnico in tako se je moštvo že v začetku mesca novembra preselilo vanjo.

Skupni troški za zgradbo deželno-branske vojašnice do konca l. 1891. so znašali 236.754 gld. 15 kr., sedaj pa bode treba izplačati še kakih 34.000 gld. ali k večjemu 35.000 gld., da bodo vsi troški pokriti. Potem takem bode vsa zgradba skupaj stala okroglo 272.000 gld., tako da bode primanjkljeja okolu 5000 gld., ker je bila zgradba proračunjena le na 267.000 gld.

O tistem primanjkljeju pa, dokler nimamo popolnenih računov, ne moremo sklepati, temveč sklepati bomo mogli šele takrat, kadar se nam bodo predložili končno veljavni računi. Mogoče je, da se bode ta primanjkljež znižal, ker je pričakovati, da se bode pri interkalarih še kaj prihranilo.

Najemščina, katero bode vojaški erar za deželno-bransko vojašnico plačeval, znašala bode za normalno nastanjevanje 10.382 gld. 12¹/₂ kr.; poleg tega pa za prisilno nastanovanje v baraki za moštvo in podstreho glavnega poslopja 648 gld. 60 kr., torej skupaj 11.030 gld. 72¹/₂ kr. Če se temu znesku prišteje še onih 500 gld. na leto, katere plačuje mesto Ljubljansko, vidi se, da bode ves dohodek od deželno-branske vojašnice znašal okolu 11.530 gld., kar je toliko, kakor 4·25% obrestovanja investovanega kapitala. Če se vzame to obrestovanje s 4·25%, mora se reči, da to ni neugodno, kajti ako bi dežela morala najeti posojilo, dobila bi je s 5 ali 4·25% in pri tem torej dežela ničesar ne izgubi, ako se ne vzamejo v poštev poplave, katere bodo pozneje nastale potrebne. Vender pa dohodek 11.530 gld. ne smemo vzeti kot najvišji dohodek, kajti pomisliti se mora, da je dosedaj dežela vsako leto imela troškov za nastanjevanje deželne brambke kakih 3000 gld. Mi moramo torej računati tudi s temi 3000 gld. in sicer tako, da jih prištejemo prej izkazanemu dohodku v znesku 11.530 gld. in če se to zgodi, znašal bode ves dohodek 14.530 gld. ali 5·38%, in torej vidimo, da bode toliko še ostalo, da se bode denar, kateri se je investoval v deželno-branski vojašnici, počasi amortizoval in se bodo tako

s časom pokrili vsi troški, ki so se izdali za to zgradbo.

Ko sem tako poročal o stavbi deželno-branske vojašnice, potrebno je sedaj, ozreti se še na neko željo, katero na strani 6. priloge 53. izreka slavni deželni odbor.

On pravi, da bi kazalo, da bi se osobju, katero je pri zgradbi nove vojašnice imelo posebno veliko posla in katero se je odlikovalo po svoje neutrudljivosti, podelile kake nagrade. Finančni odsek je pritrdil tem nazorom, ker je konstatovano bilo v finančnem odseku, da je zlasti deželni nadinženir gospod Witschl imel pri zgradbi silno veliko posla, katerega je opravljal po uradnih urah. Aktov je toliko, da tehtajo nekoliko kilogramov in vse te akte je pregledal, račune adjustoval in sploh vse delati moral nadinženir Witschl, kateri je v to, kakor sem rekel, porabil čas po uradnih urah. Dalje je opravljeno, da dobi inženirski adjunkt Klinar kako nagrado, kajti on je bil ves čas voditelj stavbnih del in je bil vedno dalje navzoč na stavbišči, nego je bila njegova dolžnost. On je sicer dobival stavbno priklado, vender pa je dobival stavbno priklado le za čas od 6. ure zjutraj do 6. ure zvečer, on pa je bil vedno že prej in še pozneje pri stavbi navzoč in le temu je pripisati, da je predlanskega leta, ko se je hotelo porabiti mnogo slabe opeke, to preprečil in 150.000 opek dal odpeljati s stavbišča. Razun tega treba tudi pomisliti, da se pri takem poslu potrebuje in pokvari veliko obleke. Zato je mislil finančni odsek, da je želja deželnega odbora opravičena. Tudi gledé drugih dveh pomočnih uradnikov, namreč stavbinskega risarja Jakoba Kralja in pomočnega uradnika Gustava Nebenführerja predlaga finančni odsek, naj se jima dovolita mali nagradi. Potem obrazloženji predlagam v imenu finančnega odseka:

Visoki zbor naj sklene:

„1.) Poročilo deželnega odbora o nadaljevanji in dovršenji zgradbe deželno-branske vojašnice v Ljubljani vzame se na znanje.

2.) Osobju deželnega stavbnega urada, čegar poslovanje je bilo v zvezi s zgradbo deželno-branske vojašnice v Ljubljani, dovoli se za izredni trud, kateri je pri tem imelo, nagrada 750 gld., katera je izplačati iz dovoljenega stavbnega kredita.

3.) Od te nagrade izplačati je: deželnemu nadinženirju Franu Witschl-u 400 gld., deželnemu inženirskemu adjunktju Antonu Klinarju 250 gld., stavbinskemu risalcu Jakobu Kralju 60 gld. in pomočnemu uradniku Gustavu Nebenführerju 40 gld.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne želi nihče besede, menim, da glasujemo o vseh treh predlogih skupno.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Prosim torej gospode, ki pritrdé vsem trem predlogom finančnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Vsi predlogi obveljajo. — Alle Anträge werden angenommen.)

Prestopimo k 10. točki dnevnega reda. Pri tej točki oglasil se je gospod poslanec Murnik k besedi.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Ker ta stvar še končno ni rešena v finančnem odseku, nasvetujem, da se za danes odstavi iz dnevnega reda.

Deželni glavar:

Ako nihče ne ugovarja? (Nihče ne ugovarja. — Wird kein Widerspruch erhoben.), odstavim za danes 10. točko iz dnevnega reda in prestopimo k 11. točki, to je:

11. Ustno poročilo finančnega odseka o definitivnem imenovanju hišnega duhovnika Antona Koblarja v deželni prisilni delarnici (k prilogi 58.).

11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses inbetreff der definitiven Anstellung des Hausgeistlichen Anton Koblar im Zwangsarbeitsause (zur Beilage 58).

Poročevalec vit. dr. Bleiweis-Trsteniški:

Visoki zbor! V zadnjem zasedanju sem imel čast poročati o tej zadevi in takrat je visoki deželni zbor po predlogu finančnega odseka sklenil, da se rešitev prošnje gospoda Anton Koblarja odloži za toliko časa, da se dovrše dogovori s c. kr. vlado v tem zmislu, ali prevzame c. kr. vlada v slučaju njegovega umirovljenja njemu kot kapelanu iz verskega zaklada pripadajoči pokojninski del.

Te obravnave so se vršile, ali kakor se razvidi iz poročila deželnega odbora, se ni posrečilo doseči ugodnega odgovora od vlade oziroma od naučnega ministerstva, kajti knezoškofjski ordinarijat se je izrekel, da gospod Anton Koblar prav za prav nima pravice do pokojnine iz verskega zaklada, ker pet let ni služil na deželi. Temu mnenju se je pridružila tudi c. kr. deželna vlada in se izrekla, da mu bode morda naučno ministerstvo dovolilo milostnim potom iz verskega zaklada pokojnino, pa le 225 gld. V tem oziru so se že v prejšnjih letih vršili dolgotrajni dogovori, kakor je razvidno iz stenografičnega zapisnika l. 1885., kjer se nahaja zgodovina cele te stvari. Stvar namreč ni bila popolnoma jasna, kdo je dolžan plačati te troške, ali to je pa vendar gotovo in je razvidno iz dotičnega poročila, da se je takrat, ko je dežela prevzela prisilno delalnico, zavarovala proti takim troškom in rekla, da morajo te troške plačati dotični fondi. Ali takrat kakor tudi pozneje so bili vsi ukrepi brezuspešni in naučno ministerstvo se ni hotelo ozirati na to, da bi bil verski zaklad dolžan plačati pokojnino duhovniku prisilne delalnice.

Vsled tega se moramo sedaj odločiti, ali zistemiramo to službo definitivno ali ne, ker se lahko zgodi, da dosedanji duhovnik zapusti to službo in

potem ne bomo dobili pripravnega duhovnika, kajti v prisilni delalnici niso samo Slovenci temveč tudi Italijani, Nemci in deloma tudi Hrvati, dotični duhovnik mora torej zmožen biti štirih jezikov.

Poudarjati moram nadalje, da gospod Koblar slušbuje jako povoljno in da bi bilo tembolj obžalovati, ako bi opustil sedanje svojo službo, ker tudi pri muzeji opravlja službo arhivarja jako uspešno.

Vsi ti razlogi so navedli finančni odsek do prepričanja, da se ne bode več braniti temu izdatku, kajti naučna uprava se ne bode dala pripraviti, da bi dobil ta duhovnik iz verskega zaklada kak pokojninski delež, in torej bode morala te troške prevzeti dežela.

Sicer pa sem mnenja, da ravno tako, kakor je potrebno, da je na takem zavodu zdravnik stalen, mora biti stalen tudi duhovnik, ker je potrebno, da dobro pozna svoj material, ako naj blagohotno nanj vpljiva.

Vse te okoliščine, da namreč ne gre, da bi se menjavale take službe, dalje, da mora dotični duhovnik znati štiri jezike in bi bilo jako težko najti drugega takega duhovnika, potem da slušbuje gospod Koblar v vsakem oziru jako uspešno in pohvalno, privedle so finančnega odseka do sledečega sklepa:

Visoki zbor naj sklene:

„Služba duhovnika v prisilni delalnici se zistemizira definitivno s plačo 800 gld., aktivitetno doklado 120 gld. in s pravico do šest v pokojnino nevštevnih petletnic po 50 gld.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Luckmann ima besedo.

Abgeordneter Luckmann:

Hohes Haus! Obwohl ich die ausgezeichneten Eigenschaften des Petenten voll anerkenne, muß ich doch gegen diesen Antrag eine Vorstellung machen und darauf hinweisen, daß sich das hohe Haus dem Vorwurfe einer Inconsequenz aussetzt, wenn es den Antrag des Finanzausschusses annimmt. Der hohe Landtag hat nämlich im Jahre 1888 in der IX. Sitzung am 6. October, nachdem der Franziscaner Orden die Seelforge in der Zwangsarbeitsanstalt nicht mehr besorgen wollte, ausdrücklich beschloffen, daß die Stelle eines Hausgeistlichen im Zwangsarbeitsause im Concursewege auszuwählen sei mit den fixen Bezügen von 800 Gulden jährlich, mit freier Wohnung und Beheizung, jedoch unter dem Vorbehalte der beiderseitigen halbjährigen Kündigung. Schon damals, meine Herren, hat der Finanzausschuß sich der Erwägung nicht verschließen können, daß der Zwänglingsstand in fortwährender Minderung begriffen ist; überdies werden in andern Ländern ebenfalls Zwangsarbeitsanstalten errichtet, daher die Möglichkeit nicht ausgeschlossen ist, daß der Zwänglingsstand auch aus diesem Grunde bei uns eine Minderung erfahren wird. Es ist also in Anbetracht dieser Umstände nicht gut, die Seelforgestelle definitiv und mit Pensionsfähigkeit zu creiren, da wir Gelegenheit haben, diese im Concurse-

wege, eventuell gegen Kündigung befehen zu können. Ich gebe gerne zu, daß der Religionslehrer und Seelsorger ebenso nothwendig ist, wie der Arzt, glaube jedoch bemerken zu sollen, daß es auch möglich gewesen wäre, den Arzt gegen eine jährliche Pauschalzahlung anzustellen, was dem Interesse des Landes mehr entsprochen hätte, ich sehe nicht ein, warum die Stelle des Hausgeistlichen mit Pensionfähigkeit creirt werden soll, zumal wir dadurch bei den kritischen Verhältnissen des Zwangsarbeitshauses das Land in gefährlicher Weise belasten. Andererseits ist aber diese Stelle ausdrücklich unter dem Vorbehalte einer sechsmonatlichen Kündigung ausgeschrieben worden und haben sich für dieselbe seinerzeit viele Competenten gemeldet. Ich würde es außerordentlich bedauern, wenn der Herr Petent, der den Dienst sehr gut versteht und dazu vollkommen geeignet ist, denselben nicht mehr unter den Bedingungen, unter welchen er angestellt wurde, übernehmen wollte, aber wenn er es nicht thun wollte, so würden sich andere Petenten finden, eventuell könnten wir, glaube ich, mit einen geistlichen Orden ein Übereinkommen treffen, damit das Land von der Last der Pension enthoben wäre.

Aus diesen Gründen erlaube ich mir den Antrag zu stellen, das hohe Haus wolle über die vorliegende Petition zur Tagesordnung übergehen.

Poslanec Klun:

Visoki zbor! Ugovori, katere smo slišali zoper prošnjo gospoda Antona Koblarja, mene nikakor niso mogli prepričati, da naj bi te službe definitivno ne osnovali. Res je, da je bilo svoje dni skleneno, samo provizorično jo oddati proti nagradi 800 gld. in prostim stanovanjem. Ali razmere, katere so nas pripravile k temu, so se bistveno spremenile in so bile prej čisto drugačne, nego so danes. Služba je bila tedaj razpisana; ali toliko prosilcev se ni oglasilo, kakor meni gospod predgovornik, temveč oglasili so se samo štirje in od teh štirih zopet niso prišli vsi v poštev, ker se od duhovnika v prisilni delalnici zahteva vse kaj drugega, nego od navadnega dušnega pastirja. Kdor dotičnih lastnosti nima, njega se ne more uslišati, ampak njegova prošnja se mora odbiti. Zahteva se od njega, da mora znati slovenski, nemški in italijanski jezik, kajti v teh jezikih mora poučevati verouk, in ker je v prisilni delalnici mnogo Hrvatov, je dobro, da zna tudi hrvatski. To ravno je težava, ker se ne more misliti, da bi mogli iz lahka dobiti družega pripravnega in zmožnega duhovnika, ako bi morebiti sedanji gospod odpovedal službo. Tudi takrat, predno se je namestil gospod Koblar, mislili smo, da bi bilo najbolje, službo oddati fako, kakor poprej, namreč duhovniku reda sv. Frančiška. Prosili smo Frančiškane, ker imajo več samostanov v provinciji, da naj poiščejo redovnika, kateri bi bil zmožnih vseh teh jezikov. Ali odgovorili so, da ga nimajo in vsled tega ni preostajalo drugega, nego službo osnovati z remuneracijo in jo razpisati. Od tistega časa pa, ko se je sedanji gospod duhovnik oglašil za to službo, so se razmere zopet tako spremenile, da danes niti jednega prosilca ne dobimo, ako službo vnovič razpišemo, ne pa da bi jih dobili več, kakor misli častiti gospod predgo-

vornik. Poprej namreč se je mislilo, da duhovnik prisilne delalnice, ako opeša, dobi pokojnino kakor vsak drug dušni pastir. Lani smo zaradi tega dežel-nemu odboru naročili, naj upraša vlado, ali bi se bilo duhovniku v prisilni delalnici za slučaj umirovljenja nadejati pokojnine iz verskega zaklada, katera je zagotovljena vsakemu duhovniku, ki stopi v pastirsko službo. Mislili smo, da deželi v tem slučaju ne bi bilo treba mnogo dodajati, ako bi se služba definitivno osnovala; ali kaj je slavná vlada odgovorila? Ona ni rekla, da duhovnik v prisilni delalnici dobi pokojnino, katera mu je iz verskega zaklada zagotovljena, temveč je odgovorila: Če ga imate v deželni službi in onemore v Vaši službi, ne dobi ne krajcarja iz verskega zaklada, k večjemu, da mu kaj dovoli po milostni poti minister za uk in bogočastje. Vaša skrb mora biti, da človeka, ki je onemogel v Vaši službi, preskrbite.

Sedaj pa pomislite, kje se bode duhovnik našel, ki bi prosil za tako službo, ko ima slučaj pred saboj, da je bilo vse njegovo trpljenje zastoj in da mu za slučaj, ako onemore, ne preostaje drugega, nego beračiti; kajti iz verskega zaklada ne dobi nobene pokojnine, pri nas pa je bil nastavljen proti nagradi in do pokojnine tudi nima nobene pravice. Zato smo prisiljeni službo stalno osnovati, ako sploh hočemo duhovnika imeti v prisilni delalnici.

Sedanji dušni pastir je rekel, ako se mu prošnja ne usliši, da ne more drugega storiti, kakor popustiti to službo, ker ni posebno trdnega zdravja, in zopet vstopiti v duhovno pastirstvo ter si s tem preskrbeti vsaj varno bodočnost. Če za njim nastavimo drugega duhovnika, ako ga sploh dobimo, bo čez dve leti gotovo tudi prišel z enako prošnjo, kakor sedanji, ali pa se bode tudi on službi odpovedal in nam napravil novo zadrego. Mislim torej, da, če hočemo sploh duhovnika imeti v prisilni delalnici, nam ne preostaje drugega, kakor napraviti ga definitivnega. Ne smemo pozabiti, da so vse take službe tudi drugod definitivne, ker je stalno pastirstvo najboljši za korigende. Tudi nam je treba ozir jemati na vnanje dežele, odkoder prihajajo korigendi v našo prisilno delalnico. Nekateri deželni odbori so stavili namreč pogoj, da mora dežela skrbeti za to, da korigendi dobé verski pouk v njih maternem jeziku. Pred par leti se je deželni odbor Gorenji-avstrijski celo pritoževal, da se nemški ne poučujejo ampak slovenski, kar se je seveda pokazalo neistinito. Zaradi tega prosim visoki zbor, da naj pritrdi nasvetu finančnega odseka, ki priporoča, da naj se služba duhovnika v prisilni delalnici napravi za definitivno.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, ima besedo gospod poročevalec.

Poročevalec dr. vitez Bleiweis-Trsteniški:

Odgovoril bodem le na nekatere opazke gospoda poslanca Luckmanna. On je rekel, da je mogoče, da se bode v prihodnje število prisiljencev tako zmanjšalo, da bi bil duhovnik, ali vsaj definitivno

duhovnik nepotreben. Mislim, da se to pač ne bode zgodilo, ker se zgradbe prisilnih delalnic niso tako prikupile, da bi bilo misliti, da si jih bodo zidale razne dežele. Mislim, da bode naša prisilna delavnica še dosti let precej napolnena. Na drugi strani pa opozarjam, da služba v takem zavodu ni samo neprijetna, ampak tudi za življenje nevarna. Preteklo je že veliko let, ampak spominjam se, da sta jedenkrat dva Italijana napadla frančiškana ter ga skorej težko ranila. Gospoda moja, to je tak material, tako slab material, da ni prijetno z njim občeovati; zato pa se mora onim, ki z njim občeujejo, dati nado, da imajo za slučaj ponesrečenja pokojnino za stara leta. Kakor sem že poprej rekel, je pa tudi važno, da se zdravnik in duhovnik na takem zavodu ne menjata, kajti poslednjemu je treba poučevati te ljudi in zato pa jih mora hitanko poznati, kar pa je le mogoče, ako je duhovnik nastavljen definitivno.

Končno moram še gospodu poslancu Klunu pritrditi, ki je navel, da je jako malo duhovnikov na izbero, ki bi bili sposobni za to službo in ne vem, ali bi se še našli štirje kompetenti, ako bi danes službo razpisali. Zaradi tega še jedenkrat priporočam predlog finančnega odseka, ki gre na to, da se služba duhovnika v prisilni delavnici stalno ustanovi.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Luckmann predlaga, da se preko prošnje gospoda Anton Koblarja prestopi na dnevni red.

Glasovali bomo v prvi vrsti o tem predlogu in prosim gospode, ki temu predlogu pritrdé, naj blagovolé ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Predlog ni sprejet.

Sedaj glasujemo o nasvetu finančnega odseka in prosim gospode, ki temu predlogu pritrdé, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog finančnega odseka je obveljal.

Prestopimo k daljni točki, to je:

12. Ustno poročilo finančnega odseka o 1891. leta dovršeni zgradbi dveh hiš za stanovanja paznikov prisilne delarnice, o arondiranji, planiranji, nasadih in ograji k zavodu pripadajočega sveta (k prilogi 59.).

12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den im Jahre 1891 bewirkten Bau zweier Wohnhäuser für die Aufseher der Zwangsarbeitsanstalt, über die Arondierung, Planierung, Cultivierung und Einfriedung des Anstaltsterrains (zur Beilage 59.).

Berichterstatter Luckmann:

Die geehrten Herren haben die Beilage Nr. 59 bereits einige Tage in Händen und ich nehme an, daß sie

dieselbe sämtlich schon gelesen haben. In derselben werden die Anträge des Landesausschusses ausführlich begründet, der Finanzausschuß hat diese Anträge zu den seinigen gemacht, bittet um deren Annahme und tritt den Gründen, welche in der Beilage enthalten sind, vollständig bei. Ich beehre mich demnach nur die Anträge vorzulesen; sie lauten (bere: — liest):

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Der Bericht des Landesausschusses betreffend den Bau der Aufseherhäuser beim Zwangsarbeitsause wird zur Kenntnis genommen und die Ueberschreitung des zu diesem Zwecke bewilligten Crediten um 1048 fl. 24 fr. genehmiget;

2.) die Regulirung der Grenze des Zwangsarbeitsause-Terrains gegen den Godelischen Besitz hier wird nach der vom Geometer Czerny verfaßten Skizze bewilliget, wie auch die durchgeführte Planirung der Anstaltsgründe und Herstellung der verschiedenen Gartenanlagen nach dem vom Landesbauamte angefertigten Situationsplane genehmiget;

3.) für die Einfriedung der Gärten, beziehungsweise des ganzen Complexes und für die Herstellung von drei Zisternen und einer großen Düngergarbe beim Zwangsarbeitsause wird ein Credit per 2050 fl. bewilliget.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, smatram, da smemo skupno glasovati o vsih treh predlogih finančnega odseka, in prosim gospode, ki pritrdé predlogom finančnega odseka, naj izvolijo ustati.

(Vsi predlogi obveljajo. — Alle Anträge werden angenommen.)

Predlogi so sprejeti. Sedaj prestopimo k daljni točki, to je:

13. Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu gospoda deželnega poslanca Franc Šukljeta ob uvrščenji cestnih prog Toplice-Valtavas in Toplice-Podturn med deželne ceste.

13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbständigen Antrag des Herrn Landtagsabgeordneten Franz Šuklje, betreffend die Einreihung der Straßenstrecken Töplitz-Waltendorf und Töplitz-Unterthurn in die Kategorie der Landesstraßen.

Poročevalec Lenarčič:

Visoki zbor! Ko je pretekli teden gospod predlagatelj utemeljeval svoj samostalni predlog, opisal nam je živimi besedami razmere cestnega omrežja po Dolenjskem. Res je sicer, da nam tu ni povedal nič novega, kajti kdor je kedaj hodil po tem delu naše lepe slovenske domovine, prepričati se je moral,

da je tu še premnogo dela, katero se bode moglo v teku let zvršiti, ako se bode hotelo doseči take razmere, koje bodejo ugodile lahkemu in dobremu prometu.

Ko sem prvokrat prehodil te kraje, usiljevalo se mi je nehote uprašanje: Sem li res na Dolenjskem in ne marveč v kaki pravi gorski pokrajini. Človek bi si mislil, da bi po Gorenjskem morala iti taka pota, ktera peljajo vedno gori in doli; ali tu so posamezne doline med velikim gorovjem in te doline nagibajo se polagoma nizdolu držeč se toka njih voda, in ceste se ravno tako akomodujejo tem razmeram.

Po Dolenjskem se pa klanc za klancem vrsti in redko kedaj se nahajajo pota, ktera ustrezajo zahtevam potnikovim.

Poprašajočemu po uzrokih te prikazni, navaljalo se mi je navadno, da so bila pota nalašč tako izpeljana, zlasti ona, koja so se gradila o času cesarice Marije Terezije, in sicer z namenom, da bi prebivalstvo nastanjeno poleg cest imelo svoj stalni zaslužek s priprago. Ne vem, koliko je istine na tem, ali vidi se mi, da je ta uzrok ničen. Jaz sodim, da so ti nesrečni klanci nastali tako, da so posamezne manjhne in večje vasi imele svoje, rekel bi, občinska pota, ktera so po najkrajji črti vezala te vasi ali tudi le posamezna pohišтва. S časom so se taka pota razširila, ko je bilo po njih več prometa in so nastale naše sedanje ceste, bodisi okrajne, bodisi deželne.

Gospod predlagatelj nam je v svojem govoru navel celo vrsto cest, nekaj deželnih, nekaj okrajnih, koje bi bilo študirati in zboljšati, da bi zadostovale potrebam prometa, kateri se bode po zvršenji zgradbe Dolenjske železnice zdatno spremenil. Ako si ogledamo te proge natančneje, vidimo tu I. progo od Črnomlja v Kočevje sedanja deželna cesta, ktera pelje čez Koprivnik in Laze.

Razlika visočini posameznih točkov te črte je ogromna, kajti cesta se od 156 metrov nad morjem v Črnomlju vzdiguje precej hitro do najvišje točke 820 meter v Lazih, torej za 664 metrov, ter pada potem do 460 metrov visočine v Kočevji.

II. proga deželna cesta od Črnomlja čez Berčič in Čermošnjice do Soteske tudi ni posebno mikavna za promet. Akopram je ta cesta v novomeškem svojem delu regulovana, vendar ima tovarnik preiti visočino od Črnomlja 156 metrov, čez Brezje 547 metrov, zopet v Krško dolino 194 metrov, torej na eni strani 391 metrov, na drugi pa 353 metrov relativne visočine.

Dalje III. progo, s zvezo „Suhe Krajine“ z Dobropoljsko dolino. V mislih je imel gospod predlagatelj zvezo od Kočevsko-Fužinske okrajne ceste menda od Smuka dalje čez Hinje in Zverče v Struge. Tu so sedaj le slabo zdržane občinske ceste, zlasti v zadnjem delu proti Struški dolini, kjer voda razdira oni del ceste, da je bolj podoben gozdnemu potu, kakor pa cesti. Po dobropoljski dolini gre cesta vedno po ravnem, dalje do bodoče železniške postaje blizu Vidma.

IV. proga. Zveza Ambrusa z dobropoljsko postajo bode vsekakor tudi premisleka vredna.

V. progo je navajal gospod profesor zvezo Žužemberk Trebnje in popravek klanca v Žužemberku, gledé slednjega se je že v tem zasedanji storil primeren sklep.

Ker okraj Žužemberški ne bode videl spolnene svoje želje, da bi železnica se vila po Krški dolini, primoran je gravitirati na bližnjo postajo Trebnje. Zveza ta pa tudi v sedanjem stanu nikakor ni mikavna; kajti cesta pada od Žužemberka 294 metrov, v doberniški kotel 241 metrov ter se potem zopet vzdiguje čez Knežjovas do 352 metrov visočine, relativno torej za 111 metrov, ter pada končno zopet na 278 metrov v Trebnjem. Seveda se te številke ne morejo primerjati onim prvotno navedenim; ako si pa človek misli še slabi stan te ceste, uverjen je takoj o težkem prometu na tej progi.

VI. proga je Sv. Križ, Turn in Čatež, kateri kraji bi potrebovali dobro zvezo z bodočo postajo Velkolaško. Ker tukaj v tej meri prave črte ni, je ne morem kritikovati. Vsekakor pa bode tu nastala potreba dobre zveze.

Manjšega pomena so končno: VII. proga Mirna Trebnje, kjer je nasvetoval gospod profesor zvezo čez Dolje, Medvedje in Vinico mesto sedanje čez Rodne. Jaz nisem mogel uvideti posebne prednosti eventuelne nove črte, ter mislim, da bi se z malim popravkom klanca pri Rodni, dale doseči ugodne razmere za bodoči promet, tako je tudi z

VIII. progo Št. Peter Novomestno čez Mačkove, koje ureditev ne bode delala nikakih težkoč.

Ako preidemo še na posebni predlog uvrstitve okrajne ceste Podturn, Toplice, Baltovas, med deželne ceste, moram omeniti, da je ta predlog jako opravičen, kajti ta kos ceste vezal bode sedanji dve deželni cesti v novomeškem okrajji, namreč prej omenjeno progo od Čermošnjic proti Soteski in drugo od Novega mesta do Soteske. Ker bode ves promet prve proge pri Podturnu krenil proti Toplicam, ko bode v bližini pri Straži železniška postaja, dobila bode nova črta velik pomen, in misliti bode treba na nje preložitve zlasti, da se ogne silnemu klancu pri Gradišči, kar se bode znabiti po nasprotni strani gradiškega hriba dalo doseči. Nasprotno bode pa črta deželne ceste od Podturna do Soteske zgubila ves sedanji svoj velik pomen, in misliti bo treba v enem bodočih zasedanj visoke zbornice na zakon, kateri bode določeval, da se ta kos deželne ceste kot tak izloči in uvrsti med okrajne, ker bode potem, ko bode dolenjska železnica otvorena, le lokalnega pomena.

Upravni odsek, v čegar imenu mi je čast danes poročati, sklenil je glede omenjenega cestnega omrežja za bodoči promet po novi železnici in nje rentabiliteto, za katero mora dežela jamčiti, dve resoluciji, ktere imajo gospodje tiskane v rokah. Glede uvrstitve ceste med deželne pa je predložen zakon, kterega imajo tudi gospodje v rokah.

Prosim gospoda glavarja, da otvori splošno debato. Predlogi se glasé:

Visoki deželni zbor naj sklene:

1.) Pri ureditvi cestnega omrežja na Dolenjskem gledati je na to, da se spravi v organično zvezo z dolenjskimi železnicami;

1.) Bei der Regulirung des Straßennetzes in Unterfrain ist darauf zu sehen, daß daselbe eine organische Verbindung mit den Unterfrainer-Bahnen erhalte.

2.) Deželnemu odboru se naroča, ukreniti vse, kar je potrebno, da poizve glede cestnega omrežja poleg dolenjskih železnic od dotičnih cestnih odborov in družih udeležencev njih želje zaradi uredbe cest v svrhu najugodnejše zveze z dolenjsko železnico, in staviti primerne predloge.

2.) Der Landesausschuß wird beauftragt, alle erforderlichen Schritte behufs Klarstellung der Wünsche der Straßenausschüsse und anderer Betheiligten bezüglich der günstigsten Verbindung des Straßennetzes längs der Unterfrainer-Bahnen mit dieser einzuleiten und entsprechende Anträge zu stellen.

3.) Priloženemu načrtu zakona se pritrjuje.

3.) Dem anruhenden Gesekentwurf wird die Zustimmung erteilt.

Deželni glavar:

Otvorjam splošno debato.

Gospod poslanec Kavčič se je oglasil k besedi.

Poslanec Kavčič:

Visoki zbor! Skorej ne morem misliti, da bi bilo na Dolenjskem res vse tako črno, kakor nam je stvar naslikal častiti gospod poročevalec. On pravi, da ni nikjer takih cest in potov, kakor ravno na Dolenjskem. Povsodi imajo strašanske klance, skorej ni ceste, po kateri bi mogli ljudje 2 ali 3 km hoditi brez smrtna nevarnosti, torej bi moral vsak, kdor tam popotva, zavarovati se za življenje. (Veselost. — Šeiterfeit.) Meni se vidi le čudno, da ne berem vsak teden, vsak mesec, ali vsaj vsako leto kako poročilo o silnih nesrečah, koje se zgode ljudem, ki tam popotvajo, koliko da se jih vsak dan ubije, ker popotvanje je tam vender živahno. (Veselost. — Šeiterfeit.) Čudno se mi tudi zdi, da se nekateri gospodje tako silno zanimajo za Dolenjsko stran. Ne zamerim tega sicer gospodu predlagatelju, kajti vsakemu poslancu je treba skrbeti za svoj okraj. Vender pa se mora pomisliti, da smo tu sploh kranjski poslanci in ne samo dolenjski, gorenjski in notranjski. Kar se tiče predloga upravnega odseka oziroma gospoda poslanca Sukljeta, priporoča se v njem, da bi se skrbelo za vse ceste na Dolenjskem, katerih je jako veliko naštetih in kar bi silno veliko stalo, ako bi šlo po volji častitega gospoda poročevalca in gospoda predlagatelja. Ali tu pa nastane upraśanje: kaki bodo troški in kdo jih bode mogel prenašati? poleg tega pa tudi ne umem, zakaj se nebrižnim cestnim odborom na Dolenjskem hoče dati na taki način nekaka potuha?! Sicer pa ne verjamem, da bi bile ceste res tako silno slabe, kajti iz Dolenjske prihaja nam v vsaki zadevi toliko prošenj, torej bi se gotovo občine tudi oglašale in prišle s prošnjami, da se jim napravijo lepe gladke ceste, ako bi bila potreba res tako nujna, kakor misli gospod predlagatelj.

Pri nas na Notranjskem je stvar druga. Tam imamo deželno cesto iz Unca do državne ceste skozi gojzd do Postojne, na kateri se nahajajo silni klanci.

Pa akoravno je cesta sprejeta med deželne ceste, še nihče ni prišel, ki bi bil rekel, da je treba odstraniti tiste strašanske klance, da po cestni postavi bi bil deželni odbor zavezan, cesto popraviti. No pa to je seveda na Notranjskem, tam ni treba ničesar storiti, vsaj imajo na vseh straneh železnice in če dotičniki ne morejo po skladni cesti v Postojno, pa naj se peljajo po železnici čez Logatec.

Potem imamo okrajno cesto čez Globovnik, o kateri je že pred več leti govoril pokojni poslanec Obreza in povedal, kako žalostne so razmere v Bistriškem okraji, ki je najrevnejši na vsem Kranjskem, čemur se ne da oporekati. Za preložitev klanca se je dovolila podpora 600 gld., ali inženirja potem ni bilo, da bi napravil načrt, kajti mislilo se je: „vsaj imajo obljubljenih 600 gld., to je že zadosti, dobili jih pa tako ne bodo“. (Veselost. — Šeiterfeit.)

Glede Bogenšperške ceste se je postopalo drugače, pa ta ni na Notranjskem. Letos sem čital, da se je c. kr. deželna vlada nekoliko potrudila in da hoče dovoliti bistrškemu cestnemu okraju državno podporo 600 gld. S tem pa se delo seveda vender ne bo moglo pričeti, kajti že sedaj imajo 14% cestno priklado, ki je za dotični okraj popolnoma zadosti velika.

Dalje imamo skladovno cesto Dilsko-Landolsko. Ko je šlo za podporo za preložitev teh klancev, rekel je deželni odbor: „Napravite načrt in proračun, potem bode te že dobili podporo“.

Torej na Notranjsko se ni nikdar oziralo, med tem ko se naj sedaj na Dolenjsko pošlje kar inženir, da bode pregledal vse ceste, in potem se bodo dotični cestni odbori kar naravnost silili: „Dajte prošnje, da se vam bodo vaše ceste na podlagi teh tako pravile, da bodo še boljše kakor državne.“ (Veselost. — Šeiterfeit.) Prošenj se bode na ta način gotovo veliko nakopičilo, drugo upraśanje pa je, če se bode stvar dala izvršiti. Po tem predlogu deželni odbor ne bode imel drugega opraviti, nego s prošnjami in s cestami na Dolenjskem. Nekateri ceste se hočejo glede na dolenjske železnice že sedaj uvrstiti med deželne ceste predno se ve, kje bodo železniške postaje. Mogoče je, da se bodo kake ceste letos uvrstile med deželne ceste, čez par let pa se bode reklo: „Ta cesta ni prava, to moramo opustiti, ona druga mora se uvrstiti med deželne ceste“. (Veselost. — Šeiterfeit.) Sedaj se predlaga, naj se cesta Toplice-Valtavas uvrsti med deželne ceste. Gospod predlagatelj sam je rekel, da se cesta iz Podturna do Soteske lahko opusti, pa šele pozneje, kadar se cesta Toplice-Valtavas uvrsti med deželne ceste. Jaz se bojim, da bode deželni odbor takrat pozabil na cesto iz Podturna na Sotesko in tako ostanete potem obedve deželni cesti. (Veselost. — Šeiterfeit.) V bistrškem okraji nimajo deželnih cest niti za 2 km, na Dolenjskem pa jih bodo imeli jedno vstric druge.

Jaz se torej nikakor ne morem ogrevati za ta veliki aparat, temveč bi mislil, naj dotične občine le same prosijo, ne da bi se jih v to sililo. Nikakor nisem za to, da naj ceste ostanejo slabe, in se nikdar ne bodem protivil opravičenim prošnjam, protivim pa se temu, da bi se cestni odbori kar najemali ter da se jim bode kar ukazovalo, da bodo dohajali

z nepotrebnimi prošnjami. Pred nekoliko dnevi je gospod predlagatelj zažugal: „Le dajte Vipavcem tistih 500 gld., ali potem bomo pa mi prišli iz cele Dolenjske in z vse drugačnimi prošnjami!“ Prosi se seveda lahko, ali uprašanje je, ako se bodo zamogle vse prošnje uslišati. Deželni odbor naj postane kot nekaj „agent“, da bode na Dolenjskem cestne odbore vabil in klical: „Deželni odbor ima veliko denarja, le pridite s prošnjami in dobili boste stršanske podpore!“ (Živahna veselost. — Lebhaftes Gekircheln.)

Jaz za svojo osebo se torej ne pustim izvabiti na led in sem odločno proti predlogom upravnega odseka. Kar se pa tiče uvrstitve ceste iz Toplic v Valtovas in v Podturn med deželne ceste, stavljam bodem v nadrobni razpravi posebno resolucijo.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede v generalni debati? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ce ne, ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec Lenarčič:

Gospod predgovornik je navedel mnogo želja gledé Notranjskih cest, in jaz pritrjujem temu, da so korekture navedenih cest, na primer ceste iz Unca v Postojno, Dilsko-Landolske in ceste čez Globovnik jako potrebne. Ker proti prvemu delu predlogov upravnega odseka ni izrazil nikakih pomislekov in ker se bode v drugem delu razgovarjalo še v nadrobni razpravi, nimam torej tukaj ničesar omenjati in le prosim, da se preide v specialno debato.

Deželni glavar:

Otvaram specialno debato. Želi kdo besede k 1., 2. ali 3. predlogu?

Gospod poslanec Hribar se je oglašil k besedi.

Poslanec Hribar:

O 1. in 2. točki ne bom govoril, oglašil sem se pa k besedi k točki 3. Meni se zdi, da je načrt zakona danes, ko se še ne ve, kje bode stala železniška postaja, prezgodaj predložen. Morebiti bode zaključna postaja v Straži; gotovo pa to ni, ker je tudi mogoče, da bode v Novem mestu ali v Bršlinu. Vzemimo, da se bode železniška postaja res postavila v Straži, potem bi bilo nekoliko prenačleno, ako bi se zakon sklenil že sedaj; kajti ako bode postaja pri Straži, imate jako lepo cesto na levem bregu Krke do Gornjega polja. Tam bi bilo, če bi se cesta uvrstila med deželne ceste, treba odkupiti Klinčev most, potem pa imate naravnost kratko progo do Toplic, katera bi stala deželo veliko manj troškov, kakor če bi se uvrstila med deželne ceste sedanja okrajna cesta iz Valte vasi do Toplic; kajti na njej nahajajo se taki klanci, da bi bila cesta za deželno cesto nerabljiva, ako bi se ne preložila. Cesta od Toplic čez Valtavas do Straže pa je tudi trikrat tako dolga, kakor cesta čez Gorenje polje, potem preko Krke čez Klinčevi most in dalje do

Straže. Važno bi bilo to tudi zaradi tega, ker se potem lahko opusti sedanja deželna cesta od Soteske do Podturna, kajti od Soteske je na levem bregu Krke do Gornjega polja jako dobra cesta, potem pa bi šla cesta dalje po oni progi od Gornjega polja do Podturna.

Da torej ne storimo prenačlenega sklepa in ker se bode v kratkem odločilo, ali bode železniška postaja postavljena v Straži ali v Novem mestu, zato stavljam predlog:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Preko predloženega načrta zakona naj se preide za sedaj na dnevni red“.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Hribarja, naj blagovolé ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Šuklje se je oglašil k besedi.

Poslanec Šuklje:

Pomisleki, katere je navedel častiti gospod predgovornik, me nikakor niso prepričali za njegov nasvet. Po mojem mnenju bomo zadeli jedino pravo, ako že danes sklenemo predlog, katerega nasvetuje upravni odsek. V tej stvari nisem bil lahkomišljeno izdelal svojega načrta in se nisem le na osebne svoje nazore bil zanašal. Postopal sem previdno in sem se prej posvetoval z načelnikom okrajno-cestnega odbora Novomeškega, z državnim inženirjem Novomeškim in povprašal sem tudi glavnega inženirja našega stavbnega urada. Meni se torej vidi, da premise, na katere se naslanja častiti gospod predgovornik, niso prave in tudi ni res, da mi, če sklenemo zakon, prejudiciramo uprašanje, kje se bode postavila železniška postaja.

Gospoda moja, kdor tam svet pozna in dobro ureditev želi našim prometnim razmeram, se bode naposled vendar odločil za to, da, če napravite zadnjo postajo na Straži ali v Novem mestu, na vsak način bolje kaže hoditi na Valtovas, kakor pa naravnost do Krke, do Gornjega polja. Kajti oglejmo si tisti zemljevid, na katerega se sklicuje gospod predgovornik. Res je, da je tisti kos do Gornjega polja krajši nego do Valtevasi, ali treba napraviti nov most, kajti kupiti tisti privatni most, s tem ni nič pomagano, ker ni rabljiv in se tudi ne sme voziti po njem. Moral bi se torej napraviti nov most. Potem pa bi bilo treba na levem obrežju Krke iti zopet navzgor, in do Straže imate precej občuten klanec. Ako torej sodite to stvar iz stališča, da dobite zvezo z železniško postajo, pridete do zaključka, da boljše kaže preložiti cesto na Valtovas. Sicer pa, gospoda moja, tukaj ne gre samo za bližnje postaje, temveč tu gre tudi za to, da omislimo tem krajem dobro zvezo s središčem Dolenjske, z Novim mestom. Ali bode v Novem mestu hodili do Gornjega polja, potem čez Krko, pri Valtivasi pa zopet nazaj čez drug most? To so torej reči, ki ne bi bile na korist prometu, in zato prosim, da bi ne hotela visoka

zbornica ozirati se na ugovore gospoda poslanca Ljubljanskega mesta, temveč da bi pritrdila nasvetu upravnega odseka.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Kavčič se je oglašil za besedo.

Poslanec Kavčič:

Prav toplo priporočam predlog gospoda poslanca Hribarja, če bi pa vendar ta predlog ne prodr, staval bi resolucijo, katera se glasi:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Kakor hitro se cesta držeča čez Toplice na Valtovas primerno popravi ter uvrsti mej deželne ceste, naj se pa del sedanje deželne ceste od Podturna do Soteske opusti kot deželna cesta ter postavi v kako nižjo cestno kategorijo.“

Deželni glavar:

Prosim gospode, kateri podpirajo predlog gospoda poslanca Kavčiča, naj blagovolé ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Želi še kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Gospod poročevalec?

Poročevalec Lenarčič:

Usojam se proti resoluciji, katero je predložil častiti gospod poslanec Kavčič, omeniti sledeče: Ako bi se tako zvršilo to, da bi se cesta od Podturna do Soteske opustila kot deželna cesta in uvrstila med okrajne ceste, potem pridemo do nedostatka, da bi se glavni promet, kateri se sedaj vrši po tej cesti, vršil potem po okrajni — in ne po deželni — cesti, kajti dokler v Novem mestu ne bode kolodvora, tudi ni misliti, da bode promet, ki se vrši sedaj po deželni cesti iz Črmošnic do Žužemberka, krenil na desno in šel po novi deželni cesti. Omenil sem že, da bode misliti na to, da se potem ta cesta izloči iz vrste deželnih cest, dokler se pa postaja ne napravi, naj ostane deželna cesta. Kadar se bode v tem oziru že kaj storilo, potem je vedno še čas, predložiti tako resolucijo. Zaradi tega moram iz svojega stališča ugovarjati tej resoluciji.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki pritrdé 1. predlogu upravnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospode, ki pritrdé 2. odsekovemu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj glasujemo o predlogu gospoda poslanca Hribarja, da se preko načrta zakona preide na dnevni red. Prosim gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in torej odpade tudi glasovanje o predlogu gospoda poslanca Kavčiča.

Prestopimo k 14. točki dnevnega reda, to je:

14. Priloga 67. Poročilo upravnega odseka glede razdružitve občine Sv. Ožbald v dve samosvoji občini (k prilogi 54.).

14. Beilage 67. Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Trennung der Ortsgemeinde St. Oswald in zwei selbstständige Ortsgemeinden (zur Beilage 54.).

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Upravni odsek se je posvetoval o poročilu deželnega odbora glede razdružitve občine sv. Ožbald v dve samostalni občini in je pritrdil načelom, katera so vodila deželni odbor pri nasvetu, da bi se sklenil zakon o razdružitvi te občine v dve občini. Posebno se je pa še poudarjalo, kar v poročilu deželnega odbora ni povedano, da je razdružitve važna tudi v tem oziru, ker se po državni cesti po tej občini pomika dostikrat mnogo vojakov, in da takrat vsled tega, da je županstvo navadno na jednom konci te 5 ur dolge občine, nastanejo velike neprilike. Torej je bil tudi upravni odsek tega mnenja, da bode le v interesu prebivalstva te sedanje občine Št. Ožbaldske, ako se razdruži občina in se napravite dve samostalni županiji. Ker upravni odsek drugih razlogov razun tega ni dodal poročilu deželnemu odboru, sklicujem se v njegovem imenu le na uzroke, katere navaja deželni odbor v svojem poročilu in prosim, da bi se šlo v nadrobno razpravo o načrtu zakona, kateri je poročilu upravnega odseka priložen v prilogi 67.

Omeniti mi je pri tem le nekaterih malih stvari, katere so se prenašale v novo predloženem zakonu, katere se pa tičejo le bolj jezika. V načrtu deželnega odbora rabile so se one besede, katere ima sedaj veljavni občinski red za vojvodino Kranjsko, upravnemu odseku pa so se druge bolj navadne besede zdele primerneje in zato je sprejel v načrt zakona besedo „županija“ mesto „občina“ in mesto „samosvoj“ „samostalen“. Ob enem se je pa prenašalo tudi to, da bi se druga novih občin ne imenovala „Sv. Gotard“ kakor nasvetuje deželni odbor, temveč „Trojana“, ker je ta beseda dokaj bolj znana, ker je tam tudi pošta, med tem ko je sv. Gotard le ime za faro.

Drugega nimam ničesar dostaviti ter si le še dovoljujem prečitati predlog upravnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Priloženemu načrtu zakona se pritruje.“

„Dem anruhenden Gesetzentwurfe wird die Zustimmung erteilt.“

Deželni glavar:

Otvorjam splošno debato. Želi kdo besede?

Poslanec Kersnik:

Prosim besede!

Deželni glavar:

Gospod deželni poslanec Kersnik ima besedo.

Poslanec Kersnik:

Visoki zbor! Ne nameravam za dalje časa prositi posluha, ker je že deželni odbor sam prav nadrobno utemeljil predlog v svojem poročilu, ter se oziral na vse strani, katere je treba pojasnovati v tem uprašanji. Če dodam tem temeljitim razlogom le še opomnjo, da je razdružitev občine Št. Ozbaldske tudi iz vojaškega stališča velikega pomena, potem se je storilo vse, kar se more storiti gledé pojasnila tega uprašanja in utemeljenja ugodne rešitve njegove. Omenil sem vojaško stališče. Mnogokrat se vrše potovanja večjih vojnih oddelkov skozi Črni graben in vojaki se nastanijo na Trojanah, iz česar izvirajo za občino Št. Ozbaldsko veliki nedostaki; župan je ali v Čemšeniku ali pa na tej strani v Blagovici in torej ne more tako hitro zahtevam ustreči, katere se v tacih slučajih nanj stavijo. Če bi se pa občina razdelila v dve občini, Blagovica in Trojanja, potem bode ta sedeža županov skorej gotovo ob veliki cesti, in tako jima bode vselej lahko, mogoče, ugoditi vojaškemu oblastvu. To sem hotel navesti za razdružitev te občine le kot zadnji razlog.

Izprosil sem si pa besedo bolj iz nekega drugega uzroka, da bi namreč stavil prošnjo do prečastitega gospoda deželnega predsednika, naj se mu vendar enkrat srce omehča in naj ta zakon, o katerem sem uverjen, da bodo vsi častiti gospodje tovariši jednoglasno zanj glasovali, s priporočilom predloži v najvišjo sankcijo. Morebiti bode to storil s težkim srcem, ker se pri tem nekoliko odreče načelom, katera ima gledé občinske uprave, gledé velikih občin. Ali jaz nasprotno trdim, ako se bode mogel zvršiti tisti njegov idealni načrt, in bo se zvršil, kadar bodo gospodje prišli, ki bodo z bolj širnimi obzorjem gledali naše občinske potrebe (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Sedaj ste samo trije!“), tedaj bode ravno ta razdeljena občina veliko bolj ugodna napravi one idealne občine, kakor si jo misli prečastiti gospod deželni predsednik.

Te dve samostojni občini Blagovica in Trojanja bodele popolnoma zadostovali zahtevam, katere se bodo o svojem času stavile do nameranih podobčin. Samo to toplo željo sem hotel izraziti in prepričan sem, da ji bode prvi častni član občine Št. Ozboltske ustregel.

Abgeordneter Baron Apfalktrern:

Ich muß in vorhinein bekennen, daß ich kein Freund von kleinen Gemeinden bin und kann nicht umhin der Bezirkshauptmannschaft in Stein, welche sich gegen die beabsichtigte Trennung aussprach, recht zu geben, wenn sie sich gegen die Trennung möglichst wehrt, weil im Bezirke Stein so kleine Gemeinden bestehen, daß sie wirklich nur schwer amtiren. Gleichwohl bin ich gesonnen, für den heutigen Antrag des Verwaltungsausschusses zu stimmen und zwar aus dem Grunde, weil mir zufälligerweise die Verhältnisse dieser Gemeinde, sowohl die

örtlichen, als auch die persönlichen bekannt sind und sowohl die einen wie die anderen zur Trennung gewissermaßen drängen. Es wird sich thatsächlich empfehlen, dem Antrage des Verwaltungsausschusses zuzustimmen, wenn nicht fortwährend Hader und Zwist in dieser Gemeinde herrschen soll, denn der ist dort thatsächlich zu Hause. Wie der Antrag des Landesausschusses lautet, ist die künftige Zusammenlegung der Ortschaften den örtlichen und persönlichen Verhältnissen sehr entsprechend und es steht zu erwarten, daß durch diese Trennung Friede und Einigkeit in jeder Gemeinde zu Stande kommen wird. Ich werde daher für den Antrag des Verwaltungsausschusses stimmen. (Splošno odobravanje. — Allgemeiner Beifall.)

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede v generalni debati? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Gospod poročevalec?

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Ne!

Deželni glavar:

Potem prestopimo v nadrobno razpravo in prosim gospoda poročevalca, da prečita § 1.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

(Bere § 1. in 2., potem naslov in uvod zakonu iz priloge 67., ki obveljajo brez debate. — Viesť § 1 und 2, dann Titel und Eingang des Gesetzentwurfes, aus der Beilage 67, welche ohne Debatte angenommen werden.)

Ker je s tem sprejet tudi predlog upravnega odseka, predlagam tretje branje.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga tretje branje. Prosim torej gospode, ki priirde ravnokar v drugem branji sprejetemu načrtu zakona, tudi v tretjem branji, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka dnevnega reda je:

15. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji Ribniškega cestnega odbora, da bi se mu za vzdrževanje cest dovolila pobirati 33⁰/₀ priklado na davke.

15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über das Ansuchen des Reifnitzer Straßenausschusses um Bewilligung einer 33⁰/₀ Steuerumlage für Straßenerhaltungszwecke.

Poročevalec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Cestni odbor Ribniški je predložil deželnemu odboru proračun za leto 1892. in izkaz, da bode imel potrebščine v znesku 7841 gld. in primanjkljaja 6789 gld. 32 kr., kateri se pokaže, če se odbije gotovina, katera se nahaja v blagajnici tega cestnega odbora. Deželni tehnik je pregledal proračun in je rekel, da bode cestni odbor Ribniški v istini imel ta primanjkljaj za leto 1892. Prosil je cestni odbor, da bi se mu dovolilo pobirati na direktno davke, kateri znažajo 20.573 gld. 71¹/₂ kr., celih 33% priklade, kar bi dalo dohodka 6789 gld. 32 kr., s katerim bi se pokrili celi primanjkljaj. Na drugi strani so se pa oglasili nekateri pritožniki ter so navajali, da je priklada 33% previsoka in da bi tudi izhajali z manjšo, ali pa da bi si v slučajni zadregi lahko pomagali s kakim posojilom.

Deželni odbor je uvaževal te okoliščine in prišel do zaključka, da bi ne kazalo dovoliti priklade celih 33%, ampak da bi cestni odbor tudi lahko izhajal, če se mu dovoli 1000 gld. in razpis 25% doklade, ki bi potemtakem imel le še nedostatek v znesku 645 gld. 90 kr., katerega bode že na kak način pokrili. Upravni odsek je končno prišel do sklepa, da se popolnoma strinja z nasveti deželnega odbora ter nasvetuje ravno tako kakor deželni odbor sledeče:

Visoki zbor naj sklene:

„1. Okrajnemu cestnemu odboru Ribniškemu se dovoli, da sme v delno pokritje za l. 1892. v proračunu izkazane cestne potrebščine za l. 1892. v tamošnjem skladovnem okraji pobirati 25% priklado na vse neposrednje davke z izvanredno doklado vred.

2. Deželnemu odboru se naroča, zaradi predpisa in pobiranja dovoljene priklade potrebno ukreniti.

3. Deželni odbor se pooblastuje, cestnemu odboru Ribniškemu v pokritje troškov za vzdrževanje cest l. 1892. nakazati podporo 1000 gld. iz deželnega zaklada.“

Gledé na tužne finančne razmere v Ribniškem cestnem okraji torej priporočam v imenu upravnega odseka, da naj visoka zbornica sprejme te predloge.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, bomo glasovali in prosim gospode, kateri pritrdé 1. predlogu upravnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospode, ki pritrdé 2. odsekovemu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospode, ki pritrdé 3. predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

S tem je rešen današnji dnevni red.

Poslanec ces. svétnik Murnik:

Prosim besede!

Deželni glavar:

Gospod poslanec Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svétnik Murnik:

Visoka zbornica! Poročilo deželnega odbora v prilogi 65. gledé preskrbljevanja krajev v ozemlju Pivke z vodo se je danes izročilo finančnemu odseku. Omenjam pa, da ima upravni odsek tudi že jeden del te stvari v obravnavi in da je sklepal o njem. Tisto poročilo je v najožji zvezi s poročilom, katero se je danes izročilo finančnemu odseku in ker je stvar sploh bolj gospodarska in je na drugi strani finančni odsek že vstavil v proračun deželnega zaklada neko svoto v ta namen, zaradi tega nasvetujem, da se to poročilo izroči finančnemu in upravnemu odseku v skupno obravnavanje, ker je stvar silne važnosti za velik del naše dežele in sicer za ozemlje Pivke, za Cerknisko in Logaško kotlino, za Struge in Dobropolje, potem za Kočevsko in Črnomaljsko ozemlje in za Suho Krajino.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Murnik nasvetuje, da se priloga 65. izroči združenemu finančnemu in upravnemu odseku v posvetovanje. Ako ni ugovora? (Se ne ugovarja. — Wird kein Widerspruch erhoben.) smatram, da je ta predlog sprejet.

Upravni odsek zboruje takoj po seji, in finančni odsek danes popoldne ob 4. uri.

Prihodnja seja bo jutri 8. t. m. ob 10. uri popoldne s sledečim dnevnim redom:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Sklepam sejo.

Konec seje ob 1. uri popoldne. — Schluß der Sitzung um 1 Uhr Nachmittags.